

викидів. Додатково, важливою є здатність поглинати шкідливі речовини з повітря та води, а також наявність фітонцидних властивостей, що сприяють очищенню середовища. Іонізація повітря, яку забезпечують певні рослини, покращує його якість, а галузисті крони ефективно поглинають шум, зменшуючи рівень акустичного забруднення.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Кучерявий В. П. Урбоекологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Львів, Видавництво «Новий Світ-2000», 2021. 460 с.
2. Домбровський К.О., Рильський О.Ф. Урбоекологія: навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Екологія», освітньо-професійної програми «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування». Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 124 с.
3. Філіпова Л.М., Мацкевич В.В., Карпук Л.М., Павліченко А.А., Тітаренко О.С. Урбоекологія та фітомеліорація: навчальний посібник. Біла Церква: БНАУ, 2024. 274 с.

Дідняк А.В.,
здобувачка вищої освіти
інженерно-енергетичного факультету,
Миколаївський національний аграрний університет

ЕКОЛОГІЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ: У МАЙБУТНЄ ЧЕРЕЗ МЕЖУ КАТАСТРОФИ

Мільйони тон твердих побутових відходів щорічно захаращують родючі українські землі. Більша частка цих відходів потрапляє на полігони та звалища, інша утилізується з порушенням санітарних норм та перевантажує чисте навколишнє середовище. Оцінюючи статистику, наголошуємо, обсяг утворення твердих побутових відходів із року в рік постійно збільшується приблизно на 4,5-5 мільйонів кубічних метрів. Для зменшення впливу сміттевого хаосу на навколишнє природне середовище та захисту прав громадян на безпечне для їх життя та здоров'я природне середовище потрібна стійка дієва нормативно-правова екологічна база, та правові засоби пропаганди екологічного права, участь у громадян, громадських організацій у формуванні соціально-екологічної політики країни.

Ще декілька років тому сміттева проблема була придана широкій громадськості [1, с. 153]. Нагадуємо, сумнозвісна пожежа на Грибівницькому сміттєзвалищі під Львовом забрала життя чотирьох людей і викликало сміттеву кризу в місті. Тоді політичні ігри з обопільними обвинуваченнями зі сторони мера міста Львів та центральної влади не призвели до вирішення проблеми. Сміттевий хаос не зник, навпаки він поширився на інші міста та населені пункти. Втім, проблема стосується не лише Львівщини, вона має комплексний характер.

Причинами сміттевої кризи, на нашу думку, можна вважати низький рівень екологічної свідомості пересічних громадян, також місцевих та державних чиновників. Другою причиною назвімо неефективність державного екологічного контролю. Третьою - низькі штрафи за порушення екологічного законодавства [2, с. 135].

Серед країн, які ведуть сміттеву статистику Україна за обсягами утворення небезпечних відходів займає лідируюче місце. Щороку в Україні утворюється біля 500 млн тон відходів, з яких понад 30 млн тон - тверді побутові та сільськогосподарські відходи, біля 450 млн тон - небезпечні. Станом на 2023 рік в Україні було близько 41 тисяч несанкціонованих звалищ та полігонів. За даними Міністерства екології в Україні щорічно переробляють лише 3,2% відходів.

Звалища забруднюють ґрунти, повітря та підземні води [3, с. 66]. Від цього, у свою чергу, забруднюються вода в колодязях людей, які живуть біля сміттєзвалищ та довколишніх водойм важкими металами. Такі канцерогени можуть викликати у людей онкологію.

Найгірше, що звалища можуть самозайматися.

Неконтрольоване спалювання відходів призводить до респіраторних, серцевих та онкологічних захворювань. Екологи пояснюють, харчова продукція, вирощена на землі поблизу сміттєзвалища буде непридатною для споживання. Зрозуміло, забруднення важкими металами та іншими небезпечними речовинами землі несе пряму небезпеку.

Незважаючи на прогрес у сфері реформ системи поводження з відходами, було розроблено та схвалено Національну стратегію управління відходами, результат був мінімальним. Констатуємо, необхідних ключових законодавчих актів у цій сфері так і не прийнято. Розвитку Національна стратегія управління відходами не отримала.

На нашу думку, у цьому питанні логіка повинна бути простою - потрібно підвищувати відповідальність за порушення екологічного законодавства та штрафи за невідповідності у діях щодо законодавства про відходи. Потрібен принцип розширеної відповідальності виробника. Він повинен бути відповідальним за те, щоб його продукція була безпечно перероблена або утилізована. Деякі країни в Європі давно і ефективно використовують цей принцип. Крім того, треба ліквідувати старі несанкціоновані звалища і будувати сучасні полігони. Нажаль в Україні достатня кількість старих підприємств, які забруднюють шкідливими речовинами атмосферу [4, с. 42]. Їх обладнання є застарілим та потребує модернізації.

Екологи вважають, сміттєспалювальні заводи не вирішують ситуацію. Незважаючи навіть на те, що сміттєспалювальні заводи можуть уп'ятеро зменшити шкідливі викиди за рахунок оснащення їх системою хімічного очищення. Європа поступово відмовляється від сміттєспалювальних заводів. Закордонні екологи вважають, таке будівництво це кут, з якого тяжко буде виходити, тому великі інвестиції в будівництво сміттєспалювальних заводів недоречні. Все повинно максимально перероблятися і повторно використовуватися.

Екологи зазначають, критично важливим є роздільний збір відходів. У населених пунктах, особливо у великих містах, потрібно вводити роздільне збирання органічних відходів. Їх відсоток доходить до 40-ка нашого сміттевого бака. Через гниття органічних відходів утворюється метан. Крім того, необхідно окреме збирання небезпечних відходів - батарейок, меблів, будівельного сміття, медичних відходів тощо.

Забезпеченість питною водою в Україні може бути критичною. Нам загрожує брак водних ресурсів. Питна вода в Україні скоро може стати дефіцитом [5, с. 11]. За кількістю питної води на душу населення наша країна посідає 125 місце серед 180 країн, які проводять дослідження проблем пов'язаних з питною водою. Не найкращі часи переживає наразі головна водна артерія України – Дніпро. Численні проблеми Дніпра перед воєнні роки не вирішувалися, навіть поглиблювалися. Стан Дніпра під час воєнного протистояння можна вважати жакхливим. Тут існує щонайменше чотири проблеми: перша - обміління, яке відбувається в результаті твердого стоку приток, таких як Десна, Прип'ять тощо; друга – цвітіння води. Рік у рік вода у річці стає тепліше. Активний злив у каналізацію миючі засоби з фосфатами підвищує температурний режим та стають поживною базою для ціанобактерій, сприяючи озеленінню річки; третя - заростання водняним горіхом водосховищ. Щороку водяна рослинність заростає близько 5%; четверта - браконьєрство, через яке риби у Дніпрі з кожним роком стає дедалі менше. Масштаб проблем суттєво збільшується саме через діяльність людини, маємо на увазі активні бойові дії. Масштаби забруднення під час воєнних дій великі [6, с. 328], тому досліджувати їх у нашій роботі ми не будемо - це тема майбутньої дослідницької теми, де питання буде розкрито більш ширше.

Щодо забруднення Дніпра, на нашу думку, головними є водоканали. Є ще й низка великих промислових підприємств, які також забруднюють Дніпро. Скиди недостатньо очищаються [7, с. 15] (каналізація; злизові стічні води, що збираються із населених пунктів) та потрапляють у Дніпро, в деяких випадках без очищення через колектори.

Стан Дніпра залежить від зміни клімату. Песимісти дають Дніпру 25 років, через такий термін він обміліє вдвічі і степ підійде до Києва. Важко робити прогнози. Зменшення водності приток і ґрунтових вод Дніпра залежить від багатьох факторів. Один з них - Програма розвитку

Дніпра, які необхідно негайно впроваджувати.

Отже, в нашій країні питання дефіциту води та доступності водних ресурсів набуває все більшої актуальності. Нажаль від уряду поки що немає стратегічного бачення вирішення зачеплених у доповіді проблем. Впровадження заборони або мінімізації проблем, підвищення штрафів, налагодження контролю та моніторингу - питання відкриті. Питання вирішення екологічних проблем є невідкладними.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Таракашева Е. А. Поводження з відходами на Миколаївщині. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту* : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ОДАБА, 2024. С. 150-155. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17615>.

2. Клімова Г. В. Екологічне право: засіб для досягнення мети. *Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 23-25 жовтня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 133-136. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18918>.

3. Курепін В. М., Іваненко В. С. Екологічні методи рішення проблем безпеки на свинофермах Миколаївської області. *Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни* : матеріали 34-ї студентської науково-теоретичної конференції, м. Миколаїв, 23-25 березня 2022 р / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 62-67. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11460>.

4. Курепін В. М., Іваненко В.С. Використання озоноруйнівних речовин та їх вплив на довкілля. *Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 16-17 листопада 2022 р., Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. – С. 42 – 45. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11954>.

5. Іваненко В. С., Курепін В. М. Захист водних ресурсів та джерел водопостачання. *Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу* : тези доповідей з щорічного тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 22 березня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 9-13. URL <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11213>.

6. Іваненко В. С., Курепін В. М. Вплив активних бойових дій на стан довкілля // *Green Construction Зелене будівництво* : міжнар. наук.-практ. конф.. 13-14 квітня 2023, м. Київ, Київський національний університет будівництва і архітектури. 2023. С. 325-329. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13210>.

7. Лотарева Д. Проблеми питної води в Україні: шляхи її вирішення // *Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу* : тези доповідей здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу за результатами проведеного тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 березня 2023 року. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 15-17. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12995>.